

Plan voor de Arbeid 2017

Stuur de PvdA Linksom! – kies Gerard Bosman

Samenvatting Plan voor de Arbeid 2017.

Dit plan bevat voorstellen voor:

- * honderdduizenden extra echte banen, privaat (met een New Green Deal) en publiek (in onderwijs, zorg, veiligheid, etc.),*
- * met beter loon en meer zekerheid (met bescherming zoals bij vast werk als norm),*
- * met minder belasting op arbeid (en zelfs negatieve loonbelasting voor de laagste lonen; een arbeidstoeslag) en meer op kapitaal,*
- * met maximaal 30-32 uur werken (bijv. 5 x 6 uur of 4 x 8 uur),*
- * met een recht op een (gesubsidieerde) basisbaan i.p.v. een plicht tot tegenprestatie;*
- * gerichte actieplannen tegen verdringing op de arbeidsmarkt en tegen langdurige werkloosheid bij jongeren, ouderen en niet-westerse allochtonen; en*
- * een andere bejegening met meer empathie en respect in plaats van repressie.*

We streven weer naar volledige werkgelegenheid. Niet werklozen aanpakken, maar de werkgelegenheid. Daartoe een nieuw Sociaal Akkoord sluiten.

We financieren dat door investeringsfondsen, meer staatsinkomsten door hogere groei en lagere overheidsuitgaven door minder werkloosheid, en door meer belasting op kapitaal in een eerlijker belastingstelsel.

Werk is ontzettend belangrijk

Meer dan 510.000 personen zijn volgens het CBS werkloos, ten opzichte van eind 2015 zijn er 138.000 werkenden meer, 78 werklozen minder en een toename van het arbeidsaanbod met 60.000. Deze regering en vooral onze PvdA ontvangen iedere keer wanneer zich dat voordoet met veel vreugde een daling van de geregistreerde werkloosheid. En dat is terecht, in die zin, dat iedere werkloze minder iets is om te vieren. Maar de cijfers zijn misleidend. In de eerste plaats hangt alles af van de definitie van werkloosheid, en er zijn weinig definities die zo vaak veranderen als deze. Onder dit kabinet is de definitie weer aangepast. Omdat alle mensen met mini-banen, zelfs als ze maar één uur per week werken, nu meetellen als werkend in plaats van werkloos is het *percentage* werklozen plotseling fors gedaald. ZZP-ers die nauwelijks werk hebben of mensen die het actief zoeken naar werk hebben opgegeven, worden niet meegerekend als werkloos. De werkelijke werkloosheid, in de zin van mensen die graag (meer) zouden willen werken, ligt dan ook veel hoger. Zo zijn er veel mensen op zoek naar meer uren, een langduriger contract, een vaste baan liefst.

Voor 2017 verwacht het CPB dat de daling van werkloosheid stagneert – hij blijft dan ruim 6%. Er hebben op dit moment 463.000 mensen een bijstandsuitkering en dit aantal groeit nog steeds, 427.000 mensen zitten in de WW, en 818.000 mensen hebben een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO/WIA/Wajong). Dit laatste aantal daalt door het stopzetten van nieuwe instroom in de Wajong – zonder werk zijn deze werklozen vanaf nu zoek in de registraties. De site werkloosheidsmeter.nl telt dan ook ruim 1,5 miljoen werklozen, en die stijgt volgens deze site met 700 per dag. Zouden we

dezelfde werkloosheidsdefinitie hanteren als in de jaren 1980, dan zijn er nu meer mensen werkloos dan tijdens de economische crisis van begin dat decennium. Dat het aantal banen stijgt komt voor het overgrote deel voor rekening voor mensen die zich weer op de arbeidsmarkt richten maar niet geregistreerd waren als werkloos, vooral vrouwen met kleine parttime banen. De mensen die al enige tijd aan de kant stonden komen niet meer aan de bak: er zijn nu 289.000 mensen een jaar of langer werkloos. Voor de helft betreft dit 45-plussers.

De ambities van het kabinet zijn op dit terrein onaanvaardbaar laag. Terwijl er onder de verantwoordelijkheid van dit kabinet alleen al wel ruim 100.000 banen in de publieke sector alleen al verloren zijn gegaan. Verder moeten we niet vergeten dat gedurende alleen al deze kabinetsperiode de gepleegde bezuinigingen en lastenverzwaringen ook in de private sector geleid hebben volgens De Nederlandse Bank en de ING geleid tot zo'n 365.000 extra geregistreerde werklozen. Het gaat niet alleen om ontslagen 45-plussers die tegenwoordig als kansarm worden bestempeld, maar ook om de verborgen werklozen onder school- en studieverlaters, die van de ene stage naar de andere hobbelen om vooral in de markt te blijven. De verhoging van de AOW-gerechtigde leeftijd leidt tot langer doorwerken en vermindering van vacatures en verergert de situatie verder.

Bij ongewijzigd beleid zal de werkloosheid nog tot ver na 2020 hoger zijn dan 5%. Daarmee dreigt het gevaar dat groepen permanent worden uitgesloten van de arbeidsmarkt. Uitgesloten van een echte baan met voldoende koopkracht om volledig mee te kunnen draaien in de maatschappij. Daarmee trekt de werkloosheid diepe sporen in onze samenleving. Dat moet koste wat kost worden voorkomen. Werkloosheid is geen individuele keuze maar een maatschappelijk kwaad.

Werkloosheid betekent voor miljoenen inwoners van ons land financiële zorgen, depressie en vernedering. Werk is niet een ongemak wat we moeten verduren om inkomsten te kunnen genereren, opdat we voldoende kunnen consumeren. Werk vormt ons tot wie we zijn – als er geen werk meer is, dan raakt dat ons 'zijn'. Dat beseft je pas goed als je het niet meer hebt. Werkloosheid is geen economisch probleem, maar een sociaal en een ordeningsprobleem. Werk is hét middel tot erkenning, ontplooiing, sociale contacten en dagritme. Bovendien is werk nog altijd het belangrijkste instrument om het nationaal inkomen te verdelen: hoe verdeel je de pot 'eerlijk' als in de toekomst werkelijk een klein aantal mensen het hele nationaal inkomen zou produceren.

Veel werklozen hebben niet alleen geen baan maar ook nog slechts een minimuminkomen of zelfs in het geheel geen inkomen meer omdat ze langdurig werkloos zijn en niet meer op een werkloosheidsuitkering aanspraak kunnen maken. Zij worden daardoor teruggeworpen op de bijstand – met vermogens- en partnertoets – of op hun partner. Als mensen wel betaald werk hebben, zijn zij steeds meer aangewezen op onzeker werk, op slecht betaald werk van korte duur waardoor draaideurwerkloosheid ontstaat: steeds korte perioden van werk afwisselen met korte of langere perioden van werkloosheid. Vaak gaat het hierbij ook om contracten met heel weinig uren werk en dus zeer lage inkomsten. Andere groepen hebben wel werk maar zeer variabel: de ene week veel uren, de volgende heel weinig. En de positie van zelfstandigen is flink verslechterd. Werklozen en in toenemende mate ook werkenden ervaren dus instabiele inkomens en bestaansonzekerheid. Dat is in flagrante strijd met de door onze PvdA bepleite herwaardering van onze waarden.

Dit is een poster ter promotie van het Plan voor de Arbeid uit 1935. Het plan was voornamelijk opgesteld door Hein Vos, de eerste directeur van het in 1934 opgerichte wetenschappelijk bureau van de SDAP (de voorloper van de Wiardi Beckman Stichting), en Jan Tinbergen, de latere Nobelprijswinnaar voor economie. Ook de toenmalige partijvoorzitter Koos Vorrink en de latere PvdA-premier Willem Drees waren bij het plan betrokken. Het was een alternatief voor het bezuinigingsbeleid van Colijn.

De rijke geschiedenis van onze partij kent vele verschillen maar ook opvallende parallellen met de huidige tijd. Ook nu waren er twee kabinetten Rutte die een Colijn-politiek voerde in reactie op de crisis. Rechtse oplossingen voor een crisis die van rechts kwam. Helaas weet de PvdA daar tot nu toe geen krachtig links alternatief tegenover te zetten.

Linksom! in de PvdA wil dat we weer onze partijnaam serieus nemen. Niet het begrotingstekort centraal maar de werkloosheid aanvallen! Niet de werklozen aanpakken, maar de werkloosheid oplossen! Al vorig jaar hebben wij met steun van de FNV een Plan voor de Arbeid gemaakt. Voor honderdduizenden nieuwe banen, voor meer zekerheid, voor eerlijk werk. Het kan, maar vraagt wel andere keuzes dan die welke onze partij de afgelopen regeerperiode heeft gemaakt. Ons plan geeft concreet zicht op een betere toekomst, hoop voor honderdduizenden mannen en vrouwen, jongeren en ouderen, autochtonen en allochtonen, hoop om weer werk te vinden, hoop op meer bestaanszekerheid, hoop op een betere toekomst voor onze kinderen.

Het gaat om werk voor iedereen, om het eerlijk delen van werk, om goed werk, om eerlijk werk.

Werk voor iedereen

Onze partij moet weer streven naar volledige werkgelegenheid. En weer laten zien dat de overheid en de politiek er toe doet, dat we werk kunnen maken en bevorderen. Politici die denken dat alleen de markt banen kan maken zijn volgens henzelf overbodig. De banenplannen van dit kabinet pakken alleen de werklozen aan en niet de werkloosheid. Er kwamen door deze plannen nul banen bij. Linksom! laat de PvdA niet langer met lege handen staan. Niet werklozen laten concurreren om steeds minder banen, met verdringing van juist de laag opgeleiden. Maar extra banen tot speerpunt van beleid maken. Een beleid dat een duurzaam financieel beleid in dienst stelt van volledige werkgelegenheid en bestaanszekerheid, in plaats van andersom. Een beleid dat zich niet neerlegt bij alleen negatieve werkgelegenheids-gevolgen van ontwikkelingen als robotisering en automatisering, en toename van het internet-winkelen, maar actief werkt maakt van nieuwe, vervangende werkgelegenheid en ontwikkelingen blokkeert waar robotisering/automatisering leidt tot kwaliteitsverlies – denk aan de zorg en aan contactfuncties in de dienstverlening.

Hoe gaan we dat doen, veel meer extra banen?

In de eerste plaats door 200.000 banen in de zorg, het onderwijs, de politie, het openbaar vervoer, de kinderopvang, en overal waar tekorten zijn in de publieke sector te scheppen. Dat is nog eens wat anders dan het afgelopen kabinet deed. Het kabinet wil een kleinere publieke sector, een neoliberaal ideologisch doel. Je kunt ideologisch voor of tegen een grote publieke sector zijn, je kunt ideologische opvattingen hebben over wat je liever in de markt organiseert en wat liever collectief, maar economisch maakt het echter niets uit waar iemand zijn of haar brood verdient. Er bestaat dus ook niet zoiets als 'echte' banen (markt) en surrogaatbanen (publiek). Er is geen objectieve maatstaf voor de optimale omvang van de publieke sector. Naarmate producten dankzij technologische innovatie en stijgende arbeidsproductiviteit relatief goedkoper worden, is het zelfs logisch dat de publieke sector een groter deel van het nationaal inkomen gaat kosten: de (arbeids)productiviteit in zorg en onderwijs kan immers veel moeilijker toenemen dan in de industrie, zakelijke diensten of de landbouw. Onze PvdA is wat ons betreft niet van de kleine overheid of kleine publieke sector als ideologisch doel. Waar het efficiënter kan, prima, maar waar meer werknemers nodig en nuttig zijn, moet dat worden geregeld en dat is volgens ons het geval. De overheid is de grootste directe en indirecte werkgever en moet in de bedrijfsvoering ook de werkgelegenheidsdoelstelling weer zwaar laten meetellen, vooral ook waar het gaat om laaggeschoold werk. Denk aan conciërges, conducteurs, klassenassistenten, huishoudelijke hulp, burger/klantcontacten, buurtwachten, etc.

In de tweede plaats door banen in de private sector te bevorderen door te investeren en door hogere binnenlandse bestedingen. Investeren in werk door de verduurzaming van onze economie en vooral de energievoorziening, met een *New Green Deal*. We praten er niet vier jaar over, maar gaan het ook echt doen. En fors investeren in de bouw van (uiteraard duurzame) huurwoningen voor lage en middeninkomens. Ook gaan we investeren in werk door ons beter te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering, en in infrastructuur voor innovatie en snel internet. Het fors stimuleren van de binnenlandse bestedingen door hogere lonen en uitkeringen en sanering van private schulden zorgt ook voor banen, vooral in ons MKB. De arbeidsproductiviteit neemt al jaren toe zonder dat de lonen stijgen. En dan gaat er iets mis, want door die stijgende arbeidsproductiviteit wordt er wel méér gemaakt, maar als mensen geen geld hebben om meer te kopen, heb je er weinig aan. Dat de lonen achterblijven bij de productiviteit blijkt ook uit het feit dat een toenemend deel van het nationaal inkomen naar de kapitaalverschaffers gaat (vermogen, aandelen, winsten) en steeds minder naar arbeid (lonen en beloningen van zzp'ers): in 1980 ging 68% van het nationaal inkomen naar arbeid, nu nog 60%.

In de derde plaats zal onze partij ervoor moeten staan dat we de belastingen fundamenteel anders gaan organiseren, om werk te bevorderen, het eerlijker te maken en de vergroening te ondersteunen. De belasting zal betekenisvol verschuiven van arbeid naar kapitaal (en milieuvervuiling), veel gericht en betekenisvoller dan het huidige kabinet heeft gedaan. Geen 35.000 banen over 20 jaar, maar tenminste 100.000 binnen vier jaar. Werk gaat daardoor, met name aan de onderkant, meer lonen voor zowel de werknemer (de laagste inkomens betalen zelfs geen loonbelasting meer, maar krijgen een zgn. *arbeidstoeslag*) als vooral ook de werkgever. De werkgeverslasten zullen met name voor laaggeschoolde banen omlaag gaan. Wij zullen ingaan op het recente aanbod van de directeur van werkgeversorganisatie AWWN om daarover een sociaal akkoord te sluiten voor 250.000 banen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Denk aan computerhulp aan huis, de piccolo terug in hotels, baliefuncties in de zakelijke dienstverlening. Geld niet benutten voor investeringen die ook meer en beter werk opleveren wordt zeer onvoordelig gemaakt. Door het vele, nu nutteloos wachtende kapitaal veel zwaarder te belasten, wordt ook een deel van de financiering van ons Plan voor de Arbeid gerealiseerd – waarover zo dadelijk meer.

En in de vierde plaats wil Linksom! in de PvdA dat onze partij strijdt voor de invoering van basisbanen. Basisbanen zijn een recht – en dus geen plicht - voor de burger die er niet in slaagt zelf aan het werk te komen. Ze komen in plaats van de plicht tot tegenprestatie, die alleen maar vernederend en verdringend werkt. Basisbanen worden normaal als andere banen betaald, met een

cao-loon dat tenminste het minimumloon bedraagt. Het gaat om maatschappelijk zinvol en nuttig werk dat gemeenten en andere overheden moeten organiseren, zo nodig aangepast aan beperkingen van werknemers. Denk aan banen in de ouderenzorg om eenzaamheid beter te bestrijden, in vervoer op maat voor mensen die moeilijk of niet zelfstandig kunnen reizen, aan buurtwachtfuncties, aan conciërges, aan klasse-assistenten, aan huishoudelijke hulp, etc. De garantiebannen afspraken met particuliere werkgevers blijven ook in stand. Dat kan voor een groep mensen die duurzaam niet of zeer moeilijk (door bijv. een beperking) aan het werk kan komen, ook in een sociale werkvoorziening zijn – de ontmanteling daarvan wordt teruggedraaid.

Basisbanen geven zoveel meer dan een basisinkomen, omdat werk zoveel meer geeft dan alleen een inkomen, hoe belangrijk een voldoende inkomen ook is. Wel gaan we elementen van het basisinkomen invoeren, zoals geen voordeurdelerskortingen meer, geen sollicitatieplicht voor 60-plussers en minder verplichtingen voor andere uitkeringsgerechtigden, als ook hogere mogelijkheden tot bijverdiensten naast een uitkering – een klein baantje leidt vaak op termijn tot meer werk. Ook moet je na tijdelijk werk weer veel sneller terug kunnen in een uitkering zonder inkomensschade – dat maakt het risico om iets te proberen veel minder groot.

In de vijfde maar wellicht belangrijkste plaats is er apart aandacht nodig voor de werkgelegenheid van laag opgeleiden. Ongeveer een kwart van de beroepsbevolking heeft hooguit een vmbo-diploma, 1 op de 7 van de beroepsbevolking heeft laag betaald deeltijdwerk, dit zijn vooral vrouwen. Het absolute aantal banen waarvoor hooguit een vmbo-diploma wordt gevraagd, staat al een poos op ruim 2,2 miljoen. Het aandeel in de beroepsbevolking is daarmee nu 30%. De aard van het werk aan de onderkant van de arbeidsmarkt is veranderd. Waren het vroeger vooral banen in de industrie, bouw en agrarische sector, nu vind je ze vooral in de dienstverlening: schoonmaak, pakjesbezorging, horeca, detailhandel, transport, thuiszorg e.d. Juist mensen met een arbeidshandicap hebben vaak onvoldoende sociale en communicatieve vaardigheden die in deze sectoren vereist zijn.

Voor een effectievere Participatiewet moet in de eerste plaats erkend worden dat het echte probleem het tekort aan banen aan de onderkant van de arbeidsmarkt is. De quotumregeling geeft arbeidsgehandicapte werknemers in die concurrentiestrijd wellicht iets meer kans, maar dan ten koste van andere laag opgeleide kansarme personen op de arbeidsmarkt. Een oplossing voor de beroerde positie aan de onderkant van de arbeidsmarkt kan alleen gevonden worden als we erin slagen de koek daar te vergroten: dus arbeid voor laaggeschoolden terughalen of creëren. Met ongewijzigd beleid zal het verlies aan arbeidsplaatsen aan de onderkant van de arbeidsmarkt doorgaan, met name op MBO-2 en -3 niveau. Deze stille revolutie op de arbeidsmarkt is structureel en raakt ongeveer één miljoen mensen met de mbo-opleidingskwalificatie 2 en 3. In tegenstelling tot wat veel wordt gedacht zal na de crisis en door de vergrijzing en demografische krimp in de toekomst geen tekort ontstaan in de zorg en in de techniek op MBO niveau 2 en 3. Integendeel, er dreigen daar een miljoen banen te verdwijnen – voor altijd. Linksom! doet specifieke voorstellen voor meer werk aan de onderkant van de arbeidsmarkt – naast de basisbanen ook een sociaal akkoord over behoud en scheppen van deze banen, ook door job carving (baansplitsing) en door invoeren van een fiscaal voordelige dienstencheque en/of servicecontract.

Eerlijk delen van werk

Het is zo voor de hand liggend: als werk een steeds schaarser goed wordt én zo belangrijk is voor mensen, moet je het eerlijker verdelen. Wij zijn de partij van het eerlijk delen, althans dat waren we. Net zoals in de jaren 1980 kan ook nu een deel van de oplossing voor de huidige werkloosheid gevonden worden in een vergaande vermindering van de maximale werktijd onder min of meer gelijke randvoorwaarden als in de jaren 1980, toen onze partij nog voor een 25-urige werkweek streed. We sluiten in ons plan aan bij de inzet van de vakbeweging voor herverdeling van werk door arbeidstijdverkorting door invoering van de 4-daagse (32-urige) werkweek of de 5x6 variant (30-urige werkweek). Om ervoor te zorgen dat bij korte werkweken de laagstbetaalden er bij arbeidstijdverkorting niet op achteruit gaan, moet deze gepaard gaan met een premie- en

belastingvrijstelling in de laagste loonschalen. Dat is meteen een belangrijk verschil met een individuele keuze voor deeltijd: laagbetaalden kunnen daar vaak niet voor kiezen, omdat ze dan te weinig overhouden om van te leven.

Ook zou moeten worden heroverwogen of het wel zo verstandig is om in een tijd van hoge werkloosheid ouderen te forceren om "full time" door te laten werken tot een verhoogde pensioenleeftijd. Wij bepleiten dat de verhoging van de pensioenleeftijd bevroren wordt, zeker zolang de werkloosheid onder ouderen zo hoog is. Als je na je 63^e werkloos wordt willen we dat je pensioen gewoon op je 65^e weer ingaat, met een zware heffing van werkgevers die deze ouderen ontslaan. En dat 60-plussers vrijgesteld worden van sollicitatie.

En er is ook apart aandacht nodig voor de ongelijke verdeling van (langdurige) werkloosheid. Ouderen (al vanaf 45 jaar!), jongeren en niet-westerse allochtonen zijn duidelijk oververtegenwoordigd. Daarvoor helpen geen ambassadeurs, en de huidige op hen gerichte banenplannen maken geen banen maar zoeken de oorzaken vaak onterecht bij de werklozen. Wij willen:

- voor ouderen vrijstelling van werkgeverslasten (100% in eerste jaar, 50% in tweede jaar) en extra gelden voor om/nascholing;
- Ook pleiten we voor transferbanen waarbij jongeren tegen cao-loon een half jaar voor een oudere met pensioen gaat, vast aan de slag gaan zodat ouderen hun vakmanschap kunnen overdragen om zo jongeren goed in te werken met uitzicht op vaste aanstelling; en
- oud naast jong banen, met 80% werken-90% loon-100% pensioenopbouw regeling voor ouderen die dan jongeren kunnen coachen. Vier ouderen is dan één nieuwe baan. Maak stimulansen voor werkgevers om jongeren op echte banen in de 80/90/100 variant aan te nemen;
- Ook bepleiten we het invoeren van deeltijdpensioen op vrijwillige basis waarbij jongeren naast ouderen het vak leren en aan de slag gaan.

Dit soort oplossingen slaan ook een brug tussen generaties, die nu als concurrent tegenover elkaar op de arbeidsmarkt staan.

Voor jongeren zijn ook aanpassingen in het beroepsonderwijs nodig, opdat er niet voor werkloosheid opgeleid wordt. Aan jongeren die geen werk vinden na hun opleiding of bij staken van hun opleiding moet per direct een traject aangeboden worden waarbij persoonlijke coaching terug naar school of werk speerpunt is. Daarnaast moet er worden gekeken in hoeverre multi-problematiek hierbij een rol speelt (denk aan schulden). Multi-problematiek moet adequaat, dus integraal worden verholpen.

Vrijwel nergens in Europa is het zo droevig gesteld met de arbeidskansen van niet-westerse allochtonen als in Nederland. Iets meer dan de helft van de allochtone beroepsbevolking zit thuis. Van de hoog opgeleide allochtonen is nu zelfs 37% werkloos! Hier is duidelijk sprake van onmiskenbare discriminatie. Hardnekkige discriminatie heeft niet alleen gebroken dromen en verspilling van talent tot gevolg. Discriminatie belemmert ook de worteling van niet-westerse allochtonen in dit land. Integratie kan alleen gestimuleerd worden als discriminatie wordt bestreden en niet als een overkomelijke 'belediging' wordt afgedaan. Wij willen dat er een wettelijk recht komt voor anonieme sollicitatie, zodat kandidaten niet op basis van een naam niet uitgenodigd worden. En er moet een speciale, laagdrempelige en goed bekende Ombudsman voor discriminatie komen die misstanden onderzoekt en aan de kaak kan stellen, en klachten behandelt en oplost. Ook willen we meer toezicht door Arbeidsinspectie, en zware boetes bij bewuste overtredingen.

Goed werk

Tegenover onze kritiek op het werkgelegenheidsbeleid van dit kabinet wordt aangevoerd dat door de inzet van onze partij in het kabinet op de arbeidsmarkt een rem gezet wordt op de doorslaande flexibilisering van de arbeidsmarkt. Maar bij een blijvend hoog niveau van werkloosheid is dat voor

het leger aan werklozen geen oplossing: integendeel, zolang je niet tegelijkertijd ook het aantal banen weet te vergroten dan maakt het de werkloosheid op korte termijn alleen maar hoger. Jongeren met een flexbaan krijgen zo niet de beoogde extra zekerheid, maar staan op straat. Onze huidige politiek leider heeft het over zijn droom van dat iedereen met een arbeidshandicap werk krijgt bij een 'normale' werkgever, maar dromen zijn ook hier voorlopig nog bedrog: ook daar dreigen mensen die nu aangewezen zijn op een beschermde werkplek thuis te komen zitten, soms zelfs zonder uitkering. Dat is geen droom, maar eerder een nachtmerrie.

Onder het motto dat flexibilisering nodig is voor de economie en werkgelegenheid werd onder meer het ontslagrecht versoepeld, flexwerk gemakkelijker gemaakt, de WW verkort. De redenering is dat werkgevers eerder mensen aannemen als ze hen ook weer makkelijk kwijt kunnen. Bovendien maakt het bedrijven wendbaarder, en dat zou weer goed zijn voor concurrentiekracht en economische groei. Bedrijven en de publieke sector sloegen de afgelopen jaren hard aan het flexibiliseren: werk outsourcen, meer tijdelijk personeel, uitzendkrachten, werken met 'payroll-bedrijven', de schoonmaak, bewaking en catering uitbesteden etc. Uit veel onderzoek blijkt echter helemaal geen positief verband tussen een flexibele arbeidsmarkt en een hogere economische groei: in landen met een gereguleerde arbeidsmarkt is de groei hoger dan in landen met een 'flexibeler' arbeidsmarkt. Bij bedrijven met veel tijdelijke werknemers is de arbeidsproductiviteit zelfs minder hoog: er moeten steeds nieuwe krachten ingewerkt worden, mensen op een tijdelijk contract zijn de laatste maanden van hun contract vaak minder productief, en aanbesteding en inkoop bij andere bedrijven betekent dat er altijd geld aan de strijkstok van dat andere bedrijf blijft hangen. Een lagere arbeidsproductiviteit is bovendien op langere termijn slecht voor de economie. Ook is een flexibele arbeidsmarkt slecht voor de innovatie: personeel waar in geïnvesteerd wordt en dat zich verbonden voelt aan een bedrijf, draagt meer bij aan innovatie dan los-vaste mensen. Door meer flexwerk trekt Nederland bovendien laagopgeleide arbeidsmigranten aan. Mensen leveren beter werk als je hun de kans geeft om zich met dat werk te verbinden, er hun ziel in te leggen. Arbeid krijgt zo zijn waarde weer terug. Daarom is deflexibilisering, zoals het weer in dienst nemen van schoonmakers bij de Rijksoverheid zo'n belangrijke maatregel.

De meeste mensen kiezen niet voor flexwerk en het aandeel onvrijwillige ZZP-er stijgt. Eén op de drie werkenden heeft nu geen vast dienstverband. Zij vormen de stootbumper op de Nederlandse arbeidsmarkt. Nederland is koploper op het Europese continent als het gaat om tijdelijke arbeidscontracten, oproepcontracten, flexcontracten, nul-urencontracten, outsourcing, payrolling en zelfs werken met helemaal geen contract, ook bij overheidsinstellingen. Werkgevers gebruiken steeds vaker arbeidsrelaties waarvoor geen of weinig ontslagbescherming geldt, in toenemende mate ook ZZP-constructies. Het aantal onvrijwillige ZZP-ers neemt toe. Het verschil in regulering tussen tijdelijke en vaste contracten is in geen enkel ander OESO-land zo hoog als in Nederland, ook na de invoering van de Wet Werk en Zekerheid (WWZ) per 1 juli 2015. Nog steeds stijgt het aantal flexbanen sneller dan het aantal vaste banen. De Nederlandse arbeidsmarkt krijgt hierdoor een steeds meer gesegmenteerd karakter. Groepen werkenden hebben verschillende rechten. De doorstroming naar de contracten met de meeste rechten (vaste arbeidscontracten) is beperkt. Conjuncturele schokken concentreren zich bij de groepen zonder vast contract. Bovendien heeft deze groep lagere lonen en minder opleidingskansen. ZZP-ers komen pas in aanmerking voor een bijstandsuitkering als ze hun vermogen, inclusief woning, hebben 'opgegeten'. Flexibel werk betekent afhankelijkheid, permanente druk van opgedrongen targets, case-loads en van maximale prestaties in zo kort mogelijke tijd, zonder enig vangnet of bescherming voor ontslag, ziekte, arbeidsongeschiktheid en pensioen.

Linksom! in de PvdA wil dat onze partij de verflexing van onze arbeidsmarkt, met name aan de onderkant, veel effectiever bestrijden dan nu gebeurt, in een coalitie met een onwillige VVD. In de eerste plaats willen we dat - net als het succesvolle voorbeeld in Italië - fiscaal het bieden van een vast contract met name bij de lagere loonschalen wordt bevoordeeld.

In de tweede plaats willen we veel meer inzetten op maatregelen die het verschil tussen vaste en tijdelijke contracten verkleinen en de scheefgroei in verschillen tussen ZZP-ers en werknemers terugdringen. Dat betekent ook een wettelijke regeling voor ziekte, arbeidsongeschiktheid en aanvullend pensioen voor ZZP-ers. We schrappen de zelfstandigenaftrek en voeren in plaats daarvan een minimumtarief in. Die aftrek is eigenlijk een oneigenlijke loonkostensubsidie aan werkgevers, die het zo alleen maar makkelijk wordt gemaakt vaste werknemers in te ruilen voor flikskrachten die zelf alle risico's dragen. Het is subsidiëring die werkgevers in staat stelt de arbeidsmarkt van onderen uit te hollen. Voor sommige ZZP-ers – met name journalisten – is zelfs met die aftrek de vergoeding te laag om van te kunnen leven.

We maken vast werk ook voor het MKB meer aantrekkelijk door fiscale facilitering van de werkgeverslasten en een oplossing van het ziekterisico voor vaste laaggeschoolde banen. En werk in de (semi)-publieke sector moet rechtstreeks in (zoveel mogelijk: vaste) loondienst wordt uitgevoerd, zoals schoonmakers, beveiliging, catering, etc.

Eerlijk werk

Binnen de Europese Unie is er sprake van verdringing van werk door arbeidsmigratie uit lage lonen landen. Binnen een lidstaat moet een gelijk speelveld heersen. Het is niet acceptabel dat eigen inwoners van een lidstaat verdrongen worden van hun baan doordat arbeidsmigranten onder de minimumloon- of cao-lonen betaald worden. Dit speelt met name in de transportsector.

Daarnaast moet er worden ingezet op een Europese Sociale Unie, waarin ook op Europees niveau werkgelegenheidsdoelstellingen en sociaal beleid geformuleerd en uitgevoerd worden. Dat is minstens net zo belangrijk dan begrotings- en handelsdoelstellingen. De verschillen tussen economieën van lidstaten moeten worden verkleind, en dus ook de verschillen in (minimum)lonen, sociale zekerheid en belastingen. Dan zal ook de verdringing op de Europese arbeidsmarkt vanzelf afnemen.

Het kan, maar dan moet het roer om, linksom!

Onze partij moet niet langer het begrotingstekort, maar meer werk centraal stellen. Het belangrijkste middel voor het huidige kabinet om de werkloosheid te bestrijden is het 'gezond maken' van de overheidsfinanciën. Gezonde financiën zijn natuurlijk fijner dan zieke financiën, maar het is niet geloofwaardig dat de werkloosheid snel gaat dalen als een land dat al heel lang de hoogste beoordeling krijgt voor de soliditeit van de financiën daar nog net iets meer nadruk op legt. Het is sociaal wreed en politiek 'dom' om werk te zien als een afgeleide van economische groei. Daarnaast is het politiek gezien 'dom' om als partij op het speelveld en de frames van rechtse en neoliberale partijen te opereren.

De rode draad van het kabinetsbeleid was: zorg voor meer economische groei door bezuinigingen en zgn. hervormingen, want daar profiteert uiteindelijk iedereen van: een stijgend tij laat alle boten stijgen. Zo kun je rechtvaardigen dat je bezuinigt op voorzieningen voor arme mensen ten bate van bedrijven en rijken: dat zorgt immers voor economische groei waar ook de armen uiteindelijk baat bij zullen hebben. Maar het bevoordelen van bedrijven leidt vaak helemaal niet tot investeringen en groei, en ook komt groei niet vanzelf ten goede aan de onderkant van de samenleving. Of de onderkant baat heeft bij economische groei hangt grotendeels af van het overheidsbeleid: de herverdeling via belastingen, publieke voorzieningen en sociale zekerheid. Het huidige rijkende tij doet alleen het aantal megajachten van superrijken stijgen! De bootjes van gewone mensen zitten nog steeds vast in de zuigende modder.

De commissie Melkert concludeerde al: *“Er is nu sprake van vooral baanloze groei. Al voor de crisis leverde de ‘boom’ minder fatsoenlijk werk op dan verwacht had mogen worden. Over de hele wereld maken mensen zich het meest zorgen om werk, werk en nog eens werk – voor henzelf en voor hun*

kinderen. Waarom krijgt deze bezorgdheid zoveel minder aandacht dan de financiële sector? Waarom kon de overheid wel de rol van ‘banker of last resort’ spelen, maar niet de rol van ‘employer of last resort’? De oorzaak is ideologisch, het neo-liberalistische geloof in vrije marktwerking en flexibele arbeidsmarkten. Dat is ook de makkelijkste weg: het vergt minder inspanning van de overheid dan aandacht voor fatsoenlijk werk.”

Het moet natuurlijk wel betaald worden. Ook voor Linksom! in de PvdA is een gedegen financieel beleid belangrijk. De financiering moet duurzaam en solide zijn. Maar dat betekent niet dat we de bakens ook op financieel gebied niet zouden moeten verzetten. Integendeel, andere bakens zijn voor een op herstel en duurzame groei gerichte economie juist nodig in de begrotingspolitiek. Deze nieuwe begrotingsbaken richten zich op begrotingsevenwicht op langere termijn, waarbij juist de relatief beter draaiende economieën als die van Nederland meer moeten investeren, om de groei te stimuleren. Hogere overheidsinkomsten zullen daaruit resulteren en het tekort verkleinen. Verschillende studies (IMF, OESO, CPB, ING) wijzen uit dat bezuinigingen juist leidt tot een negatieve spiraal met minder inkomsten en minder werk – dit kabinet alleen al heeft daardoor 365.000 banen vernietigd.

Ook moet in zo’n nieuw begrotingsbeleid niet alleen naar de schulden, maar ook naar de bezittingen van de overheid en onze economie worden gekeken. En moet er onderscheid gemaakt worden tussen investeringen en andere uitgaven. Bepaalde investeringen tellen dan niet mee voor het tekort, ze verdienen zich immers in de toekomst terug. Geen enkel bedrijf doet dat anders in zijn balans, het is vreemd dat overheden dat wel doen. We richten voor de investeringen weer opnieuw een investeringsbank op, eventueel samen met de Nederlandse pensioenfondsen. Deze fondsen dwingen we weer meer in Nederland en Europa te investeren door hun beleggingsvrijheid aanzienlijk te beperken – zoals dat ook voor de jaren 1980 was. Dat geeft ook veel minder risico’s voor de aanvullende pensioenen. Zie ons aparte pensioenplan.

We zorgen zoals gezegd voor een degelijke en solide financiering van onze plannen. Niet door te bezuinigen op zaken die voor de lage en middeninkomens van belang zijn, maar vooral door:

- 1) investeringen in duurzame groei en werkgelegenheid, die zorgen voor hogere staatsinkomsten en lagere uitgaven aan uitkeringen en sociale kosten (zie hieronder);
- 2) lastenverzwaringen voor kapitaalkrachtigen – grote bedrijven en rijke particulieren. We kunnen hiermee 14,5 miljard euro per jaar vrijmaken, o.m. met een toptarief in de inkomstenbelasting, aanpassing van vermogensbelasting, bestrijding van belastingontwijking en -ontduiking, beperking van aftrekposten (hypotheekrente/pensioenen), aanpassing van vennootschapsbelasting, aanpassing erfenisbelasting en aanpassing van belasting op DGA’s.
- 3) Ook maken we regelingen meer inkomensafhankelijk, zoals de kinderbijslag.

Wat betreft het financieren van groei willen we toe naar een nationaal investeringsfonds. Het rijk financiert dit fonds door obligaties uit te geven – juist nu de rente nul is, is dat “gratis” geld. Doordat pensioenfondsen niet meer risicovol en minder in het buitenland mogen beleggen, zullen zij ook in dit fonds willen participeren, we denken aan de helft. Het fonds geeft vervolgens ook zelf weer obligaties uit, die zo nodig opgekocht kunnen worden door de ECB. Zo kunnen tientallen miljarden worden vrijgemaakt. Uiteraard moeten deze investeringen zich op termijn wel zelf terugverdienen. Door het vele sparen voor de vergrijzing en door de scherpere toezichtseisen voor financiële instellingen, is er nu grote vraag naar veilige beleggingen, maar te weinig aanbod. De overheid moet daarin voorzien. De kans is bovendien aanwezig dat we vastlopen in een moerassig stagnatiescenario met weinig groei, extreem lage rentes en inflatie. We hebben nu een tijdje “overbesteding” nodig om de inflatie aan te jagen en de rentes weer positief te krijgen. We kampen nu met onderbesteding. De productiecapaciteit is groter dan de productie, de werkloosheid zit nog aanzienlijk boven de evenwichtswerkloosheid en de rentes staan op nul of zelfs negatief. Het wegglekeffect van

overheidsinvesteringen naar het buitenland is maar beperkt: 75% geven we in Nederland uit. Ook hier is Canada ons voorbeeld.

Ook willen we door hogere netto - uitkeringen en lonen, met name voor lage en middeninkomens, de binnenlandse bestedingen doen toenemen. Dat bevordert de groei en werkgelegenheid, met name in het MKB. We bestrijden daarmee ook het ongemak in de kwetsbare wijken. Bovendien maakt het ons land minder afhankelijk van export, daarmee wordt onze economie minder afhankelijk van buitenlandse invloeden. We hebben nu een veel te groot handelsoverschot.

De houdbaarheid van de Nederlandse staatsschuld is groot. Er is in ons land gewoonlijk een netto vermogen, geen netto schuld: de bezittingen zijn groter dan de schulden. Denk aan kapitaalgoederen, de staatsdeelnemingen en de fiscale claim op toekomstige pensioenen. Alleen die laatste is met ca. 420 miljard euro al bijna even groot dan de staatsschuld (440 miljard).

Zo nodig trotseren we daarbij de Europese begrotingsregels. Wij forceren aanpassing daarvan opdat

- a) de tekortnormen niet meer op jaarbasis maar op meer-jaren-basis anticyclisch worden toegepast en
- b) sociale normen, zoals een werkgelegenheidsdoelstelling, als tenminste gelijkwaardige standaard worden toegepast.
- c) Om een werkgelegenheidsdoelstelling te bereiken kan tijdelijk worden afgeweken van deze begrotingsnormen. Een begrotingsoverschot nastreven is onnodig.

De overheid moet ondernemender zijn: ze moet investeren om inkomsten te verhogen en werk te genereren – dat laatste vermindert ook de begrotingsuitgaven. Naast schulden ook vermogen/bezittingen/ toerekenen. Investeren niet alleen zien als uitgaven, dat doet geen enkel bedrijf. Niet voor korte termijn resultaten gaan, maar voor de lange termijn, anticyclisch.

Voorts moeten we risico's in onze economie meer wegnemen: dat doen we door de enorme private schulden te verminderen. Denk aan de last van hypotheek en studieleningen. Ook doen we dat door de financiële sector te verkleinen en nog veel strakker te reguleren. We vergroenen ook onze economie en energievoorziening, waarmee deze beter houdbaar voor de toekomst. We maken onze pensioenen minder risicovol door strengere beleggingsregels en een breder draagvlak. De economie wordt, voor zover te beïnvloeden, ook minder afhankelijk van export en meer van binnenlandse bestedingen. We beheersen migratiestromen effectiever en geven daarmee ook een antwoord op toekomstige tekorten aan arbeid vanwege vergrijzing. We maken de wereld veiliger en Europa stabiel. We vergroten het draagvlak voor onze verzorgingsstaat door de ongelijkheid en segregatie substantieel te verminderen.

Dit economisch en financieel beleid bevordert duurzame groei en werkgelegenheid, verkleint substantieel de ongelijkheid, doet echt iets aan armoede en aan betere publieke dienstverlening. Het zorgt er voor, dat onze kinderen het weer beter zullen hebben dan wij zelf. Het is de enige duurzame weg uit de crisis, en alleen de overheid kan het doen, juist nu!

Stuur de PvdA Linksom!